(C)ישראל אלדד מחשבת מלכות ישראל
www.israeleldad.co.il

הופיעו ואפשר להשיג במערכת
ארבעה כרכים של „דברי הימים"
מחיר הכרך: —.5 ל"י
הכתובת: רח' אבן גבירול 10, ירושלים
מחיר דגליון 300 פר'

דברי הימים
חדשות העבר

Chronicles

(529 C.E.)
ח' באייר ד'רפ"ט ליצירה

גליון 2

הוקמה מלכות שומרונית

המלך — יוליאנוס בן צברא. — כנסיות הנוצרים נשרפו

שכם, ז' באייר. — המרד השומרוני הולך ומתפשט, ואתמול — ביום קרבן הפסח שלהם — המליכו השומרונים בטכס חגיגי על הר־גריזים את מצביאם יוליאנוס בן צברא. העטרה הושמה על ראשו של המלך השומרוני ע"י הכהן הגדול, אשר בירך ברכה מיוחדת וציין את היציאה המחודשת של השומרונים „מעבדות לחירות".

מיד לאחר ההכתרה נערך סדר קרבן פסח בחגיגיות ובהתלהבות יתרה.

בטכס היו נוכחים גם נציגי העדות השומרוניות בהר אפרים, בירושלים ובקיסריה, וכן עדת הכהנים שלהם ושרי צבאם.

לאחר הקרבת הקרבנות נתקיימה חגיגה המונית מרובת משתתפים, בשירה, ריקודים ותחרויות. אנשי הצבא התחרו ביניהם בהטלת חניתות, קליעה למטרה, והתאבקות. במרכז התחרויות עמדו תחרויות הרכיבה אשר השתתפו בהן כפריים רבים מכפרי השומרונים בהרים.

סופרנו מודיע שכל הכנסיות הנוצריות בשכם נהרסו עד היסוד, רכושם נשדד, והכמרים ושמשיהם נהרגו.

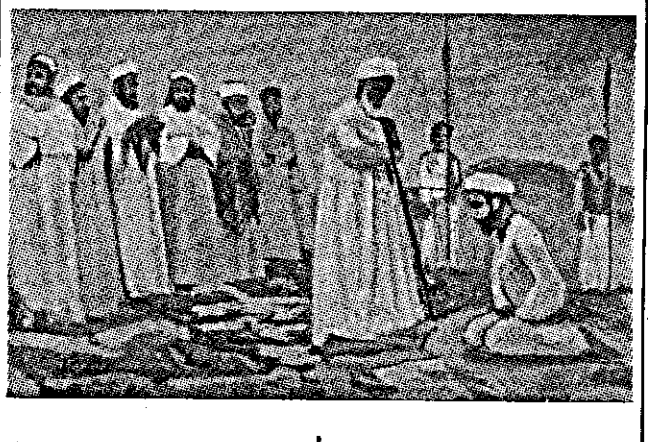

שתי הכנסיות בשומרון (סבסטיה) זכו אף הן לאותו גורל. המנזר הבנוי מעל ל„באר־יעקב" שבכפר סיכאר נשרף על הנזירים דיריו. הכנסיה בשילה נהרסה ונשרפה אף היא. אולם הכמרים והנזירים הצליחו להמלט ממנה.

סופרנו נפגש לאחר טכס ההכתרה עם המלך החדש יוליאן בן צברא, ועם יועציו.

בשיחה הביע המלך את בטחונו המלא בהצלחת המרד, ואת תקוותו כי „אחינו היהודים לא יתנכרו לנו ויתנו ידם למלחמה באויב הרומי המשותף, אשר כוונתו לחסל את כל העמים הכופרים באמונתם".

יועצי המלך דברו על התכניות לעתיד. באזורים המשוחררים כבר הוקמה הנהלה מקומית־שומרונית, אשר תפקידה להוציא לפועל את פקודת המלך והכהן הגדול. הוטל מס־גולגולת זמני, בכדי למנן את הפעולות הראשונות של המדינה.

חותרים לברית עם היהודים

טבריה. — משלחת מרכבת משלשה נכבדים של עדת השומרונים בשכם, בליווי משמר צבאי חזק, הגיעה אתמול העירה, וביקשה ראיון דחוף עם נשיא הסנהדרין.

בואה של המשלחת עורר ענין רב בציבור. אנשי המשלחת סרבו למסור לסופרנו על מטרת בואם, אבל יש לשער שכוונתם לבדוק את האפשרות של שיתוף הציבור היהודי במלחמה בביצנץ, והקמת מדינה עצמאית מאוחדת של יהודים ושומרונים.

ברגע האחרון נודע שמלך השומרונים הריץ אגרת אל הסנהדרין.

סנהדרין לא תדון במרד השומרונים

„הכותים — כגויים לכל דבר!"

טבריה. — לכשנפתחה אתמול בבוקר ישיבת הסנהדרין, הציע ריש פירקא מלוד עוזיה בן ברכיה (הצעיר מכל חברי הסנהדרין, בן כ"ח) להעלות לסדר הדיונים את דבר מרד השומרונים ולהקריא את האגרת אשר שוגרה מאת מלך המורדים לסנהדרין.

נשיא הסנהדרין התרומם ממושב הנשיאות והכריז בקול תקיף. „רבי עוזיה בן ברכיה איש לוד! כבר קבעו חכמים כי הכותים כגויים לכל דבר. וסנהדרין זו, אשר בעמל רב הצלחנו לחדשה לאחר שבטלה היתה כמאה שנה — לא נביא עליה כליה מידי מלכות על ריב לא לנו".

רוב חכמי הסנהדרין הצטרף לדעה זו — בניגוד לדעתם של מספר חכמים מן הדרום.

לאחר סערה קצרה שקמה לרגלי ההצעה וההצבעה, חזרה הסנהדרין לסדר היום שנקבע.

הוחלט לשגר מספר חכמים לארצות המערב כדי להקנות להם נתיבים בלימוד התלמוד, וביחוד התלמוד הבבלי שהם מתקשים לעתים בהבנתו, כי לא הרגלו בשיטות הפלפול.

כמו כן נתמנו ראשי פירקא חדשים בקהלות יפו, עבלין שליד עכו, ובקהלה החדשה קרית ספר שליד חברון.

ישיבת הסנהדרין נסגרה בשעה מוקדמת בגלל יציאתם של נשיא הסנהדרין ורוב החכמים לבית אלפא לחנוכת בית הכנסת.

נחנך בית־הכנסת בבית־אלפא

— מאת סופרנו בבית־אלפא —

המון חוגג רב התאסף אתמול בשעות אחר הצהרים בחצר בית הכנסת שבבית אלפא, למרות שיבושי הדרכים בעטיו של מרד השומרונים.

מהדרום הצליחו להגיע רק מעטים, אך ממקומות שונים בגליל ומעבר הירדן באו רבים לחזות בפתיחה, כי דבר ציורי הפאר יצא לתהלה.

שמותיהם של שני האמנים מריאנוס וחנינא בנו, שניהם מבית האולפן לאומנות שבאלכסנדריה, מפורסמים אף בין הגויים, על כן גם גויים באו לראות במעשי ידיהם.

קישוט בית הכנסת שבנינו נגמר לפני שלש שנים, לפי הרשיון המיוחד שניתן על ידי הקיסר יוסטין, נמשך שלש שנים רצופות. ואכן רחבו הקירות ועמקו מאוד מתחת למכחולים ולצבעים של האמנים.

בברכתו עם פתיחת החגיגה אמר ראש הסנהדרין כדברים האלה:

„הביאו לפנינו חכמים שאיל־

(המשך בעמ' ב')

נפתחו הישיבות בבבל!

פקודה מיוחדת הוצאה על ידי המלך כובד ובה הודעה על פתיחתן מחדש של המתיבתות בסורא ופומבדיתא אשר נסגרו בימי הרדיפות של כת המצדקים הקומוניסטיים. לראשי המתיבתות נתמנו הסבוראים רב עינא (בסורא) ורב סימונא (בפומבדיתא).

שניהם הגיעו מהעיר פירוד־שבור שליד נהרדעא. שם התרכזו חכמי הדור עד יעבור זעם.

פתיחת המתיבתות מסיימת פרק קשה בתולדות אחינו בפרס. מאז חסל המלך כובד את אחרוני המצדקים מארצו, נתבפלו לאט לאט כל הגזירות אשר נגזרו (איסור שחיטה, קריאת שמע, הדלקת נרות).

המרד השומרוני גובר והולך

צבאות השומרונים נכנסו לבית־שאן

יחידות שומרוניות צרות על קיסריה ומתקרבות לירושלים

צבאות השומרונים כבשו את הר־אפרים, נכנסו לבית־שאן, הגיעו לקיסריה ומתקרבים לירושלים.

בית־שאן נפלה לידי השומרונים ללא התנגדות, כי חיל המצב הביזנטי, שחיכה לשוא לתגבורת, פינה את העיר ללא קרב.

תושבי קיסריה, מקום מושבו של המושל, התבצרו בתוך החומות והצליחו להדוף את כל ההתקפות השומרוניות. הם מצפים לעזרה שתגיע אליהם דרך הים.

בינתים השתלטו השומרונים על האחוזות הנוצריות שבסביבות העיר, שודדו את רכושן ושרפו את הבנינים. בין השאר הוחרמו גם אחוזות האציל פרוקופיוס, פקיד גבוה בצבא הביזנטי, במחנה המצביא בליזאריוס.

מחזית ירושלים נמסר, שהכוחות

(המשך בעמ' ב')

ביזנטיון ופרס לפני קרב ההכרעה

המצביא בליזאריוס והמלך כובד בראש הכוחות המתמודדים

דרה. — המצביא בליזאריוס מרכז את צבאו בדרה ומשלים את הכנותיו למלחמה בצבא הפרסי, שבראשו עומד המלך כובד בכבודו ובעצמו. מרבית הצבא הביזנטי נמצאת כבר במקום ותגבורת זורמת אליו מביזנטיון.

הצבא הביזנטי מורכב ברובו הגדול מגייסות שכירים מאירופה ואסיה. נמצאים בו מבני השבטים הגרמנים באירופה, כגון הגפידים, ההרולים, הגוטים, בני השבטים הסלאבים, מונגולים מבני ההונים האירופיים ובני אסיה הארמנים והערבים.

הקיסר יוסטיניאנוס

כחו הגדול של צבא זה הוא בגדודי הרוכבים הכבדים, הנקראים כאתאפרקטים. רוכבים אלה מזויינים מכף רגל ועד ראש בלוחות שריון ונשקם מורכב מחניתות, חרבות, קשתות וחיצים. בהיותם רחוקים מהאויב הם ממטירים עליו ברד חיצים, ולפני שיספיק להתאושש מתר־

(המשך בעמ' ד')

יורש העצר התימני חוזר

סיל דו יזן, בנו של המלך היהודי דו־נואס מתימן, חזר מפרס לצפון תימן אל שבט ההמדאנים בני בריתו, ובדעתו לעלות בעזרתם ובכוח הסיוע שיקבל מפרס על טפאר הבירה, לגרש משם את החבשים, ולהשיב לעצמו את עטרת המלכות שנלקחה ממנו עם מות אביו.

ערביי חירה פלשו לסוריה

חיל החלוץ — בשערי הבירה אנטיוכיה

אנטיוכיה. — התקפת הערבים בני ברית פרס על סוריה מקבלת ממדים רציניים ביותר בהגיע אתמול משמרות פרשים ערביים לחומות אנטיוכיה. מיד נסגרו שערי העיר והוכרז מצב מצור. כל האזרחים נקראו להתיצב לשירות. מרביתם נשלחו לעסוק בבדק החומה שניזוקה ברעידת האדמה לפני שנה, ועדיין לא הושלם תיקונה.

בזה הגיע לשיאו מצב המתיחות בעיר. זה כמה ימים שמצפים לבוא הערבים משבט בני־לחם, תושבי מדינת חירה שעל הפרת, ובראשם מלכם אל־מונדיר. מלך זה ארגן כבר לפני שנה פשיטות דרך המדבר על ערים וכפרים העומדים בגבול הישוב. אולם לפני כחודש נפוצה שמועה על הכנות בני־לחם לפלישה של ממש לתוך סוריה. לפני ימים מספר הגיעו השמועות הראשונות על הופעת גדודי חירה בסוריה, כשהם מתקדמים לעבר אנטיוכיה. בעיר פרצה בהלה גדולה, המחירים בשוק ירדו פלאים, הסוחרים ניסו להפטר מסחורתם במחירות האפשרית. הבהלה גדלה בהתאמת הידיעות על התקרבות בני־לחם לעיר. חלק מהסוחרים הצליח להמלט מהעיר. משמרות צבא שחנו בערים הקטנות שמסביב לאנטיוכיה הובאו במהירות לעיר. אולם גם עם תגבורת זו הגנת העיר היא בכל רע. מספר החילים המאומנים קטן מאד, כי עיקר הצבא הביזנטי נמצא במחנה המצביא בליזריוס, ואף חילות מצב במקומות אחרים החלו עסוקים ביגתיים בשוד וביזת הערים והכפרים שמסביב לאנטיוכיה. התקדמותם דרך המדבר נעשתה בפתאומיות ובמהירות רבה, והתושבים נאלצו לפני זמן קצר לנוס לעבר הרי ארמניה וצפון ארם־נהרים.

בני־לחם ומלכם מונדיר בראשם לא הספיקו להתביא את רכושם ומרכולתם.

סופרנו המדיני כותב:

זה שנים מספר שרעידות אדמה פוקדות את סביבות ארצנו וכבר רבו חורבותיהן וקרבנותיהן. אולם רעידת האדמה המדינית העוברת עתה בכל המרחב בין הפרת והיאור, מי ישור את תוצאותיה?

בצלה של החזית הגדולה הנערכת במזרח, בסביבות דרה, בה עומדים זה מול זה צבאות אדירים של ביזנטיון ופרס, חזית שהיא המשך התמודדות מדורי דורות בין מזרח

(המשך בעמ' ב')

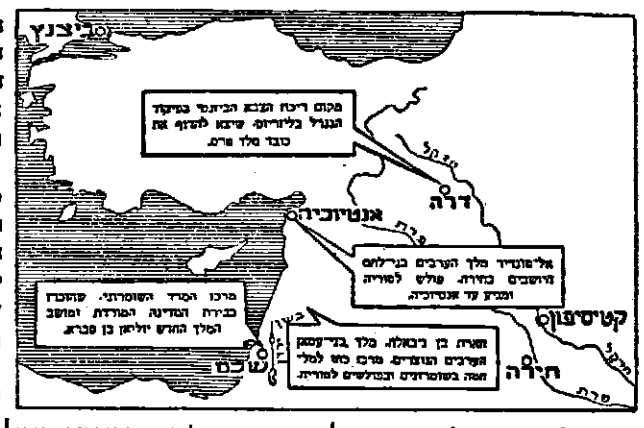

ערביי הבשן לעזרת ביצנץ

גרש. — חארת בן ג'באלה מלך המדבר הוציא צו לכל בני שבטו הנקראים „בני עסאן" להאסף אחת דגלו. בן ברית זה של ביזנטיון נקרא לעזור בדיכוי מרד השומרונים והתפרצות שבט בני לחם לסוריה.

המלך חארת אל ג'באלה עלה על כסא המלוכה לפני שנה בערך וכבר הספיק להוכיח את כחו וגדולתו. הוא זכה בתואר „פילארך" שהוענק לו על ידי הקיסר, ושמועה אומרת שבקרוב יוענק לו אף התואר „פטריציוס".

הוא השליט על כל שבטי הבדווים היושבים במדבר הסורי, בעבר הירדן ובצפון ערב.

ביכולתו לגייס תוך זמן קצר צבא של עשרות אלפי רוכבים, מצוידים במיטב הנשק, בקשתות, חיצים ורמחים, וכולם מלומדי מלחמה.

בירתו היא בג'ביה אשר בבשן, ולשם נוהרים עכשו המוני בני מדבר פראים שנענו לקריאת מלכם.

פורסמו חוקים חמורים נגד היהודים

הקיסר יוסטיניאנוס מרחיק לכת מקודמיו

ביזנטיון. — שורה של חוקים אנטי־יהודיים נמסרה אתמול לפרסום ע"י היועץ המשפטי של הקיסר. החוקים הללו נוגעים בבעית העסקת יהודים בצבא, בממשלה ובשלטונות מקומיים, מגדילים את הקנס על החזקת עבדים נוצריים, וקובעים את זכות אחד ההורים לנצר את צאצאיו.

למעשה החוקים הללו הנם רק תיקונים ותוספות לחוקים שהיו כבר קיימים עוד מימי הקיסר תאודוסיוס. אולם התיקונים הללו משנים בהרבה את רוח החוקים.

החוק הראשון מאשר שוב את איסור שרות היהודים במנגנון הממשלתי. כן נתוסף איסור על מנוי יהודים למשרות נכבדות במועצות עירוניות, כמו משרת „מגן העיר", או חבר בבולאות (מועצות עירוניות).

המשרה היחידה שיהודי יכול לשמש בה בעיריה היא משרת סקיד נמוך בדרגת „קוהורטליני". מהיום בו העביר אנסטסיוס קיסר את גבית המסים כולה לידי האוצר, ניטלה חשיבותם של היהודים היושבים במועצות עירוניות ואין השלטונות זקוקים להם.

החוק השני הוא בענין יהודים בעלי עבדים נוצרים. לפי החוק החדש הוגדל הקנס (עד לחמישים ליטראות זהב!). כן נוסף סעיף חדש לחוק, האומר, כי החוק מתיחס גם לכל עבד המביע רצונו להתנצר. פרושו של דבר, שאם בר־צונו של עבד עכו"ם להשתחרר מבעליו היהודים, עליו רק להביע את כוונתו להתנצר.

החוק השלישי הוא בקשר לחלוקת הירושה לבנים מומרים.

החוק חוזר ומאשר את זכותו של בן שהתנצר לקבל חלק מירושת אבותיו. כן נוסף בחוק סעיף הקובע כי במקרה שאחד ההורים במשפחה רוצה להתנצר, הרשות בידו לנצר יחד אתו את כל צאצאיו, והם חייבים להשמע לו. מקרה זה הוא בלתי רגיל בחוק הרומי, אשר לפיו רק האב הוא הקובע ביחס לילדים. והנה, כשנוגע הדבר בניצור יהודים — שחיים ההורים לפני החוק.

„שמואל לא יבגוד בבוטחיו"...

נרצח בנו של המשורר שמואל בן־עדיה

מתוך נאמנות ורגש כבוד הקריב המשורר את חיי תינוקו

תימא. — המשורר היהודי המפורסם בכל רחבי ערב, שמואל בן עדיה, עשה מעשה שעורר סערה עצומה בלבות יהודים וערבים כאחת, ושמו נשא על שפתי כל — אם לתהלה אם לצער.

גדול המשוררים הערביים בדורנו, אמר אל־קיס, ברח מפני אויבו מונדיר מלך חירה, ומצא לו מפלט בטירה האדירה של שמואל בן עדיה בתימא. ימים מספר בילו אמר אל־קאיס ואנשיו במצודת שמואל (הקרויה „אבלך", „מצודת הפסים", בגלל סורי האבנים השחורים והלבנים בסרוגין). בסוף החליט אמר להגיע לביצנץ ולבקש מהקיסר יוסטיניאנוס עזרה נגד מונדיר, זה שבזל את רכושו ושפך דם אביו. אולם מפאת סכנת הדרכים הפקיד בידי מארחו המשורר והחייל את בתו, את בן־דודו וחמישה שריונים יקרים מאוד. הוא יצא לדרך שממנה לא שב עוד מבלי שיודע מה ארע לו ומידי מי ארע לו, אם מידי אויביו הערביים, אם מידי הקיסר עצמו.

בינתיים הגיעו חייליו של מונדיר למבצר אבלך ודרשו משמואל בן עדיה למסור לידיהם את השריונים אשר הפקדו בידו. שמואל סרב, ואז הוטל מצור על המצודה. אולם מכיון שבנויה היא על שן סלע, לא יכול היה צבא מונדיר לחדור לתוכה.

והנה אירע מקרה מצער: מינקתו של אחד מילדי שמואל יצאה באחד לותה מהמצודה ונשבתה יחד עם הילד בידי חיילי חירה. שר צבא חירה שעמד בראשם דרש משמואל למסור את השריונים, ולא — אים הנבל — ייהרג ילדו לעיניו.

ללא היסוסים רבים ענה לו שמואל בן עדיה: „עשה בבני כטוב בעיניך ושמואל לא יבגוד בבוטחיו". השר החיראי לא נרתע ובצע את איומו, רצח את הילד ונסוג מאבלך בידים ריקות.

לבכיה של האם ענה שמואל: ילדים רבים לי ועוד יהיו, אך נאמנות רק אחת לי.

ברגע האחרון

זה עתה נתקבלה ידיעה כי שני שליחים שומרונים, אשר ניסו למצוא את דרכם דרך המדבר לפרס, נתפסו על ידי פרשים ערביים מבני עסאן, והובאו לבירת המדבר, הנמצאת בבשן. בחיפוש שנערך בכליהם נמצאה איגרת מאת מלך השומרונים וראשיהם אל כובד מלך פרס.

באגרת זו מציעים השומרונים את שירותם למלך פרס, בכדי להלחם במשותף נגד יוסטיניאנוס קיסר ביזנטיון.

(C)ישראל אלדד מחשבת מלכות ישראל
www.israeleldad.co.il

דברי הימים

ח׳ באייר ד׳רפ״ט ליצירה

מרד בני סנבלט

ודאי מקרה הוא זה שחגגו, חג חנוכת בית הכנסת בבית אלפא חל בימי מרידתם של כותים, אבל מקרה האומר דרשני. כבר שאלו בבית־המדרש, משום מה התירו חכמים חנוכת בית כנסת בימי ספירת העומר דוקא, שהם ימי אבל, וכבר ענו למבקשים מהלכות תענית שיום ז׳ באייר אסור להספיד בו, כי באותו יום נחנכה חומת ירושלים בימי נחמיה. והוא לנו יום זכרון לשני דברים, האחד לחיוב והאחד לשלילה.

וזה דבר החיוב: נחמיה לא היה אלא יד ימינו (יד ימין עושה חיל) של עזרא, והחומה לא היתה אלא בצרון בגוף למען הרוח אשר החל רוקם אותה עזרא מבפנים. כל התורה שבעל פה שלאורה אנו חיים היום שם נוסדה ובצל אותה חומה נוסדה ובירושלים זו נוסדה.

ואם אסרו חכמים להספיד ולהתאבל באותו יום, אות הוא לנו, כי שקר הדבר אשר טופלים אי־אלה בעלי תשחורת אשר בהרי בית גוברין וסביבות לוד, שחכמי ישראל אין לבם וכסופיהם נתונים לחומות עוד בירושלים, לחומות ממש. אבל חומות אלו על מה ועל מי הן באות להגן?

ומכאן לזכרון השלילי והוא הדבר העיקרי אשר מרתיח היום הזה את הרוחות בארץ: מרד השומרונים.

אותו בנין של חומת ירושלים, האם אין קשור עמו זכר סנבלט וזכר מעשה הדילטוריא שלו וזכר נסיונותיו ונסיונות כל עדתו השומרונית לחבל בביצורה של ירושלים ובביצורו של ישראל שוב על אדמתו? וכי לא מאז החלו חכמים לתהום תחומים בינם לבינינו?

„כותים כגויים לכל דבר״ קבעו חכמינו הלכה סופית, וגם אם בני סנבלט נלחמים במלכות אדום, לא ירדו בנינו עמם. נעוצים הם כטריז בין גליל ויהודה, בין טבריה וירושלים, וטריז זה גם אם היום הוא מופנה נגד אדום, מחר יופנה שוב נגדנו ושוב יעצרו כותים את אורחותינו ויתעללו בהם כאשר עשו מאז ומתמיד. ובבוא היום שוב יעשו לנו מה שעשו לבר־כוכבא בבגדם בו, וכאשר נעמוד במהרה בימינו שוב לבצר את חומות ירושלים, אל נשלה את עצמנו: הם שוב יריצו את אגרות הסנבלט שלהם וילחשו על אזניים את דבר המרד אשר אנו זוממים.

ואם הזהירו חכמינו שאין מצרפים אותם למנין ואין אוכלים עמם פת ואין שותים עמם יין, לא על תפלה ומזון בלבד חשבו, כי אם על איסור השיתוף עמם בכלל. מימי ירבעם אשר הקים עגל בשומרון ועד למקדש כותי על הר גרזים לא באו כל אלה אלא להצר לירושלים.

ואנו בחנכנו את בתי מקדשי המעט שלנו ברחבי הארץ עינינו אליה ואליה בלבד.

★

חוקי יוסטיניאן

ספר החוקים של הקיסר יוסטיניאנוס שפורסם זה עתה איננו מבשר טובות לנו. לאחר הפוגה של תשעים שנה החלו שוב נושבים מביזנטיון רוחות רעות. נראה כי הכנסיה הנוצרית טרם השלימה עם העובדה שתקוותה לרשת ירושה מלאה את שם ישראל, לא תוגשם, כי עם ישראל אינו מוותר לא על קיומו ולא על תורתו וממילא לא על ארצו. מה שלא הצליחה רומי בחרבה, לא תצליח ביצנץ בחוקיה.

כל החומרות שנתחדשו נגד הגיור וכל ההקלות הניתנות למתנצרים לא יצליחו להעביר על אמונתם את המוני בני ישראל. ויקויים בנו אשר כבר קויים: כאשר ילחצו אותנו כן נרבה. צמצום כוחם של בתי דין שלנו, ביטול שיתופנו במועצות העירוניות (לאחר שגביית המסים עברה לשלטון המרכזי, אין השלטון נזקק עוד לנציבי העדה בעיריות שהיו עד כה אחראים למסים), כל אלה פוגעים בגוף ופוגעים בנפש, ומה עוד שסימנים רבים מעידים על כך שאין אלה אלא צירים ראשונים מבשרי רעות.

ובכל זאת תמיהה רבה היא משום מה מעוניין השלטון הביצנטי להחריף את היחסים עם העדה שאינה מתחרה עמו כיום לא בשטח השלטון המדיני ואף לא בתחומי הרוח. האם לא די לה במריבותיה עם הכתות הנוצריות למיניהן, אריאנים, יעקוביים, נסטוריאנים, מונופיזיטים? או שמא חושבת הכנסיה שהעם היהודי בקיומו ובתורתו הוא המשפיע בעקיפין או במישרין על כל הכתות הללו השואפות להתקרב במידת מה למקור שמננו באה הנצרות?

וכי כדאי לה לנצרות להגביר את הדעה בקרב בני הנעורים בעמנו, שאכן צדק דונואס הגבור היהודי־הימירי, אשר רצה למנוע בחרב את חדירת הנצרות לערב? גם מרד השומרונים חייב ללמד לקח את יוצריו של הקיסר.

הסבוראים – חכמי האסיף

כחמישים שנה עברו מאז חתם אחרון אמוראי בבל, רבינא הגדול, חתימה אחרונה את בנין התלמוד הבבלי.

מאז עברו צרות ומצוקות על אחינו בגולה (והרי רבים מהם השלו עצמם לחשוב שאין היא גולה כלל...), ורק עתה נתבשרנו, כי שוב נפתחו בתי המדרש בסורא ובפומבדיתא בראשותם של רבנן אשר מכנים אותם בשם סבוראי, כי זו עבודתם: להסביר דברי גמרא.

גם אם לא נרחיק לכת ולא נאמר: אם ראשונים כמלאכים אנו כבני אדם, אם ראשונים כבני אדם אנו כחמורים, — נאלץ בכל זאת להודות שאכן בדור ירידה רבה בשטח הליימוד אנו נמצאים.

אם המצוקה עשתה זאת, אם אורך הגלות ואם פשוט משום שתששו מעיינות הרוח לאחר שהפיקו מאות בשנים כל כך הרבה מים, ו„אין מים אלא תורה״.

עתה לא נותר לנו כי אם כעבודת עובד אדמתו בימי האסיף: לאסוף הגודנה מפרי העמל הרוחני, דברי חכמים בהלכה ודברי חכמים באגדה ולשמור עליהם מכל משמר. גדולה ורבה היא הפזורה אשר פוזרנו ורב הנטל המוטל עלינו — להפיץ התורה בקרב אחינו בעולם כולו.

אם נסתם חזון מישראל, לא נסתמה תורה. פתיחת המתיבתות בבבל בשורה גדולה היא, ולאחר שיעבור זעם המלחמה ולא תהיינה הדרכים משובשות עוד, כדאי יהיה להחזיר ליושנה את העטרה של חילופי תלמידים מהבא להתם ומהתם להכא.

בחג הפסח
קראת בשיר השירים:
„תורי זהב נעשה לך
עם נקודות הכסף״
לאמר:
לפני חנותו של
חלפו בר זבידה
בטבריה
עומד תור
לקנית
תכשיטי זהב
וכלי כסף
מהמשובחים
ביותר בארץ!

כותים — הלנו הם אם לצרינו?

במשולש האוכלוסין של הארץ — יהודים, שומרונים, נוצרים — תופשים השומרונים על אף מספרם הגדול (כחמשים רבוא) את המקום השקט ביותר (המדובר הוא כמובן לא ברגעי סערה אלה של התמרדותם).

הדרום: ירושלים, בית לחם, חברון מאוכלסות בעיקר נוצרים, מאחר שלפי שעה עוד אסורה ישיבתנו שם. רק דרום משם בסביבות ים המלח וברחבי הנגב, בדרכי המסחר עם ערב, מתמעטים הנוצרים.

שפלת החוף, הכוללת את מורדות הרי יהודה, יהודים ויוונים נוצרים ממלאים אותה בערבוביה.

הצפון — הגליל וסביבות הכנרת ועמק בית שאן ויזרעאל רובם מיושבים על ידינו.

ובמרכזה של הארץ יושבים השומרונים, בחבל ארץ שאף הוא כעין משולש: גבולו הצפוני הוא עמק יזרעאל (בקו עין גנים), מורדות הרי שומרון הגבול המערבי, וסביבות לוד — הזוית הדרומית.

במרכז חבל ארץ זה — שכם על יד הר גריזים המקודש להם מכל קדוש.

אנו קוראים להם כותים על שם מוצאם הזר. הם הובאו אלינו מכותה לפני אלף שנה ומעלה על ידי מלך אשור, אחרי שהוגלו אחינו בני אפרים. כאן הם קבלו מנהגים ממנהגי ישראל, את תורת משה וסטר יהושע, לא נביאים להם ולא תורה שבעל פה, אך עיקר שנאתם נתונה לירושלים, שהם מכחישים את היותה העיר אשר בחר בה אלהים. הם מיחסים קדושה זו להר גריזים, הוא הר הברכה אשר נזכר בתורה.

שכם קרויה בלשון השלטון ניאפוליס ובבנתה על ידי הקיסר אספסינוס. בסביבתה מצביעים השומרונים על „גבעת פנחס״, שהיא לפי מסורת שבידיהם מקום קבורתם של אליעזר הכהן ובנו פנחס. כמו כן הם יודעים את מקום קבורתו של יוסף.

כהנים שבהם מתיחסים מי לגזע פנחס (הללו קוראים בתורה בעברית), ומי לגזע אי־תמר (הקוראים בה בתרגום ארמי). התורה כתובה בכתב העברי הכנעני הקדום ולא כמו אצלנו בכתב לבונאה.

הם קוראים לעצמם „שומרים״ לאמור: יחידים הם השומרים על תורת משה „הצרופה״, וזה עיקר אמונתם שהם חוזרים עליו בתפילתם: האמונה בה׳ ובמשה בן עמרם עבדו ובתורה הקדושה „ובהר גריזים בית אל וביום נקם ושילם״.

דעתם של חכמינו עליהם היתה מחולקת: „דרכי כותים — פעמים כנכרים ופעמים כישראל, ורובם כישראל״. אך לאזר שבגזרת מלכות עבדו לפסל של יונה אסר ר׳ אבהו על שחיטתם ועל יינם.

במקום מזוזה, אשר על פתחי בתינו, קובעים הם אבן וחריקים עליה, סמוך לדלת. תפלין אינם יודעים וטלית עוטף רק החזן בשעת התפילה.

אין לוח השנה שלהם כלוח שלנו. הם מונים לפי חשבון אשר נמצא לדבריהם בידיהם מימי פנחס בן אלעזר, והוא קבלו ממשה ואל משה בא מהאבות. סוד העיבור מכירים רק הכהנים. החשוב בחגים הוא אצלם חג הפסח ובו הם באים ברבבותיהם להר גריזים ומקריבים את קרבן הפסח, ואוכלים את הצלי (שבעה כבשים לבנים תמימים), כשהם חגורים, נעליהם ברגליהם ומקלות בידיהם. למעשה חג הפסח הוא אצלם כינוס האומה ואף את מלכם המליכו בכינוס זה.

בשעת שחיטה הם משתמשים באפר פרה אדומה. התורה כתובה על עורות זבחי כבשים או עזים. הם מקפידים על קיום מצוותיה, ולא לשוא אמרו חכמינו: „כל מצוה שהחזיקו בה כותים הרבה, מדקדקים בה יותר מישראל״.

בתורתם ישנם שנויי נוסחאות מעטים בהשואה לתורתנו. כך למשל לא כתוב אצלם „ה׳ איש מלחמה״ כי אם „ה׳ גבור מלחמה״, ובברכת יעקב לא נאמר על שמעון ולוי „ארור אפם כי עז״ כי אם „אדיר אפם כי עז״.

דברי הימים מתחלקים לדידם ל„תקופת הרצון״ ו„תקופת הכתרת הפנים״.

מחכים הם למשיח אשר יחזיר את תקופת הרצון, אך מזמן לזמן אף הם מנסים לדחוק את הקץ.

לפני מ״ה שנה מרדו ועתה הם מתקוממים שוב. בין מרד למרד אירע, שאשה קנאית אחת שחטה במו ידיה את חיל המצב הקיסרי על הר גריזים.

אלינו הם מתיחסים באיבה ורואים בנו סוטים מדת משה שאינו רק אדון הנביאים, כי אם נביא יחיד שלא היה אחריו אחר.

„גרי אריות״

השומרונים ידועים גם בשם „גרי אריות״. והנה הרקע לשם זה:

כשגלו ישראל משומרון שלח סנחריב את עבדיו והושיבם בשומרון להעלות מס למלכות.

שלח בהם הקדוש־ברוך־הוא את האריות והיו הורגין בהם.

שלחו למלך ואמרו: אדונינו המלך, הארץ ששלחתנו אליה אינה מקבלת אותנו, והנה נשארנו מעט מהרבה.

שלח המלך וקרא לזקני ישראל ואמר להם: כל השנים הללו שהייתם בארצכם לא שיכלה אתכם חיית השדה, ועכשיו אינה מקבלת עבדי. אמרו לו דבר של עצה, אולי ישיב אותם לארצם. אמרו לו: אדונינו המלך, אין הארץ מקבלת נכרי שלא נימול ושאינו קורא בתורה.

אמר להם: „תנו לי מכם שנים וילכו וימולו אותם וילמדו אותם תורה...״

מכאן שמם בפי רבים מחכמינו: „גרי אריות״. בגרים כאלה אין נותנים אמון, וכבר אמר ר׳ נחמיה: אחד גרי אריות ואחד גרי חלומות (שנצטוו כאילו להתגייר בחלום) ואחד גרי מרדכי ואסתר — אינם גרים עד שיתגיירו בזמן הזה...

מות הגבורה של דו־נואס — המלך היהודי בדרום ערב

בימים אלה חזר לטבריה הכהן שלמיה, אשר יצא לפני עשר שנים עם קבוצת כהנים לערב לפי דרישתה של המדינה היהודית שם בראשותו של המלך הגבור יוסף דו־נואס. סופרנו מאיר בן יוסף נפגש אתו לשיחה וקיבל ממנו פרטים מוסמכים על קצו של מלך גבור זה. והנה פרטי השיחה:

— רבי שלמיה הנכבד! בני טבריה עודם זוכרים את היום בו עזבת את עירנו בשליחות חשובה לתימן. שערותיך הלבינו מאד במשך תקופה לא ארוכה זו והייתי אומר — ללא עת... משערים אנו שהיו סיבות לכך.

— בודאי, ידידי הצעיר. במו עיני ראיתי מלכות יהודית בתפארתה, הכרתי מלך גבור ונערץ על בני עמו שחלם שני חלומות נשגבים כאחד: חרות ארצו והשלטת היהדות בחצי אי ערב. אולם גם ראיתי בהתפוררות החלום ובמותו של אותו אדם יקר. הרבה עבר עליו...

— מר שלמיה, אולי תספר לנו משהו על המלך. האם הכרת אותו אישית?

— כן. כשבאתי לארמונו הציגני מיד בפני אנשי סודו, הקילים, הלא הם בעלי האחוזות האדירים ושליטי הארץ. כולם בני דתנו — אמר לי אז המלך — ונשמת ללמוד תורה מפיך. כל ישיבה הייתי פותח בדרשה מפרשת השבוע והייתי נשאר אח״כ בעת הדיונים ה־מדיניים והצבאיים. כה נודעו לי גם כל צפונות הממלכה. המלך עצמו היה גבוה וחסון, איש צבא מובהק, מלא מרץ ושופע חכמה.

— כידוע לך, מר שלמיה, הופצו גם שמועות על אכזריות המלך כלפי הנוצרים. סופר שהוא צווה להמית, אחרי כי־בוש נאג׳ראן, מאות אנשים, נשים וטף. האם תוכל לספר לנו מה אמת בשמועות אלה?

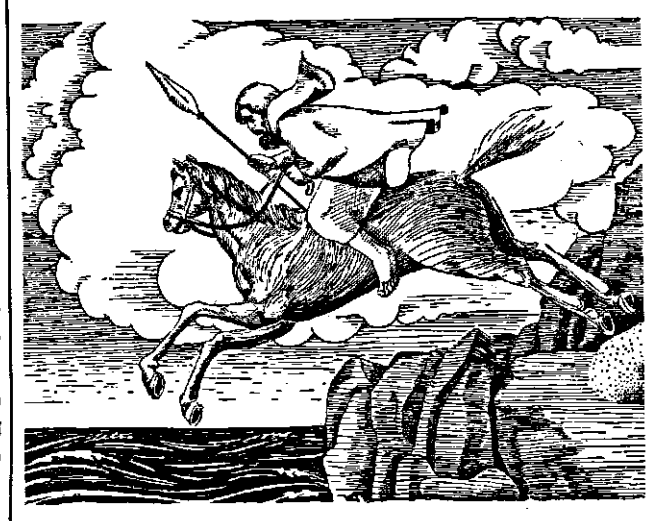

— אגיד לך את האמת. כאשר שאלוני נוצרים על כך הטחתי בפניהם בפשטות: כן. אמת. ובכן מה בכך? וכי מי אתם שתהיו זכאים לתבוע מידינו דין וחשבון על כך? וכי אתם לא כך נהגתם? וכי כבר שכחנו את דבריו של הקיסר זינון לפני חמשים שנה: „חבל ששרפנו רק גוויות של יהודים מתים באנטיוכיה ולא יהודים חיים״. אבל בינינו לבין עצמנו אומר לך: לא על דתם רדף אותם דו־נואס. אכן, נכון. הוא רצה להשליט את אמונת האמת על חצי האי, אבל לא ערך שחיטות על נוצרים אך ורק בגלל היותם נוצרים:

הם היו בוגדים. הם עמדו בקשרים עם החבשים אשר נצטוו על ידי קיסר ביזנטיון להשתלט על חצי אי ערב. מובן שאת חטא הבגידה מבית לא יכול היה המלך לשאת ונהג בהם כאשר יאות לבוגדים ולאויבים.

קשרי הנוצרים בנאג׳ראן עם החבשים היו גלויים מאד. הם סייעו בידי שונאי חימיאר לשלוט על ארצם. אחרי נצחון המלך על חיל המצב החבשי פרצו פרעות בנאג׳ראן. ילדים יהודיים נהרגו ובתי כנסיות נשרפו. המלך עלה על נאג׳ראן והבטיח לסלוח לתושבים אם ייכנעו. אולם נאג׳ראן עמדה במרייה. גם לאחר שחרור העיר ארקו הנוצרים בפניו של המלך וקללוהו. היתה שם אשה אחת, מפלצת ממש, חבצא שמה, שהרגה במו ידיה ילדים יהודיים ואמרה למלך שהיא בתו של חין שנתפרסם כשורף בתי כנסת יהודיים ושהיא עוד תזכה לשרוף במו ידיה את שאריית בתי הכנסת במדינה.

המלך צווה להמית את כל הבוגדים הללו שהיו מוכנים להקריב את ארצם על מזבח אדיקות פראית לדתם. לעומת זאת ראיתי כיצד יהודי אחד, ששני בניו נהרגו, רצה לנקום בילדים נוצרים והמלך הניאו מכך. „אלהינו רחמן — אמר המלך — נלמד מדרכיו״. הוא מסר את הילדים היתומים לאחד הקילים לאימוץ.

— ועכשיו, מר שלמיה, ספר לנו על מותו של המלך.

— פרשה עגומה היא זו. כשהופיע הצבא החבשי בחופי חימיאר, לא היתה הארץ מוכנה למלחמה כבדה זו. הנוצרים עמדו בקשר עם הפולשים, מוכנים להכנס לפעולה ולבגוד באחיהם. בעלי האחוזות ושמיפע (כעת המשנה למלך מטעם חבש) בראשם יעצו להכניע. אולם המלך לא שמע בקולם. „כשעם נלחם על חרותו, אין דרך לנסיגה״ — אמר.

ברכתי את הצבא של המלך במועל כפים. קראתי את הקריאה המסורתית „מי הירא ורך הלבב ילך וישוב לביתו״. המלך לחש באזני: „מה צדקו דברי התורה. הלוואי והיה לרבים האומץ להודות בכך. יש ביניהם רכי לב ויש עוד גרוע מזה — בוגדים״.

המלחמה היתה אבודה למפרע. שעה שהגענו לחוף הים בזביד — מקום נחיתתו של צבא האויב — מצאנו את החבשים מפוזרים על פני השטח, ומשרוכז חיל המחץ של יוסף נגד האגף השמאלי, התרחק פתאום האגף הימני משדה המלחמה לגמרי. מתברר שהמחנה הזה זז לעבר טפאר הבירה שהיתה עזובה, כי הרי יצאוה כל אנשי הצבא. מורה הדרך היה, כפי שניתן לשער, בוגד נוצרי חימיארי. הבהלה התפשטה. לסגת לטפאר? הנסיפיק לחזור על עקבותיו ולהגן על טפאר? והרי אז נהיה נתונים בין שני מחנות! המלך היה רכוב על סוסו האביר על צוק סלע וסקר את מהלך המלחמה. מתחתיו התנפצו גלי הים. שמיפע בא במרוצה והודיע שהוא בורח לטירת מוית —

(המשך בעמ׳ ג)

אגרות למערכת

אל נעמוד מנגד!

אדוני העורך,

עמדתה של סבריה והכמיה ביחס לשומרונים איננה מובנת לי כלל וכלל.

שומרונים אלה אחינו ובשרנו הם. הם טוענים זאת בכל פה. משום מה דוקא אנו דבקים בגירסא שורים הם, בני נכר אשר הביא מלך אשור? וכי כה רבים אנו בארץ ובעולם שנוכל לותר על שבט גדול ואמיץ זה? וגם אם יש בהם מעטים מבני נכר. וכי לא נבלעו הללו בקרב אחינו בני אפרים ובני מנשה? או אולי עד עצם היום הזה מקוננת בנו קנאת יהודה באפרים? וכי משום שלא קבלו הללו את חוקי חז״ל נבחידם מעם?

יודע גם יודע אני שלא פעם בעתות צרה וקרב לנו, עמדו הם מנגד או גם כנגד. אך האם תמיד עמדו גם אחינו היהודים עם הלומים לחרות כקנאי ירושלים או כצבאות בר כוכבא? ומה כי גלין עליהם?

ואם היום עומד שבט אחים זה וצבא גדול ועדנפש עמו ונלחם על חרותו, נדקדק עמו במצות? ודאי שלא נמיר את ירושלים בהר גרזים, אך האם משום כך נסכים שגם ירושלים וגם הר גרזים ישארו בידי זרים גם להם גם לנו? על כל פנים גדולה היא, לדעתי, השעה לקרב את לבבותיהם, ואם נחשה, מי יודע אם אי פעם יתאחה הקרע — ונמצאים אנו בידינו ממש מוחים שבט מישראל, ואנו מתי מעט בארץ האבות.

דומני שזו השעה להחזיר לב אפרים אל לב יהודה ולב יהודה אל לב אפרים.

איסא איש בית גוברין

לא ייעשה כזאת בישראל!

הגיעתנו השמועה על מעשהו של המשורר הנערץ שמואל בן עדיה. לא נודעו לי מקרוב הליכות בני ערב, אך זועה אחזתני בקראי כי יהודי יעשה מעשה מעין זה. בכל היות המעשה הזה אות על צדקתו, יחשב הדבר בעיני תופשי תורת אלהי ישראל לעוון גדול, כמעשה יפתח בבתו, אשר חשב לו לצדקה וביד גדולי ישראל מדור דור נכתמה לחטאה גדולה אשר לא יוכל כפרה, כי קדושה נפש אדם ליוצרה מכל קודש, יקרה היא גם מנדרי יפתח הגלעדי גם ממשמרת הפקדון אשר הפקד ביד בן עדיה. והנותן את הנפש בת־כפורים לחטאת מוצא שפתיו ואת נפש בנו כופר קנין רעהו, יחשב בעיני המחזיקים במוסר תורת ה׳ כעושק דם נפש. זאת היא פרי התרבות הנכריה אשר לא תדע חוק וגבול. היא הטתה מני אורח גם גבר תמים וטהר לב כשמואל בן עדיה, אשר אף כי ידענו להוקיר מאוד את גבורתו, חובה היא לפרט את עוונו זה, אשר העוה בתומתו ובצדקתו הערבית, ויחטא לתורת אלהי עמו ולנפש בנו הנקיה. ידע איש ישראל להבדיל בין מוסר תורת ישראל ובין מוסר תרבות נכריה.

אלישע בן יעבץ
איש קרית ספר

שרות „רדייא״

„תנו רבנן: קול הולך מסוף העולם ועד סופו ורדייא שמו״

רוצה אתה להעביר
את דברך מסוף העולם
עד סופו?

מסור אגרתך
לשרות „רדייא״ של
האחים תיאופיל
קיסריה „בית תיאופיל״

סניפים:
טבריה, ירושלים, צור, בירות, אנטיוכיה, אלכסנדריה, ביצנץ, רומי, אתונה, ניאפול, ועד לארצות בורגונד ואפריקי.

(C) ישראל אלדד מחשבת מלכות ישראל
www.israeleldad.co.il

על המושבים בעט סופר

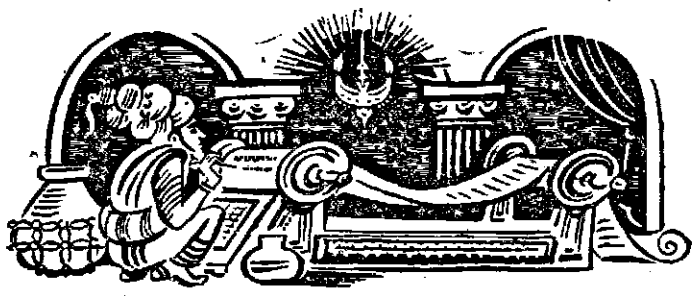

שירתו של שמואל בן עדיה

השירים המובאים להלן הם שיריו של המשורר בן עדיה, מתורגמים מערבית שבה נכתבו וודאי ימצא בהם הקורא ענין רב.

דרכי שירה אלה חדשים הם לנו הן בצורתם והן בתכנם, כי על כן שונים הם דרכי חייהם של אחינו בערב. הם החיים בטירותיהם על חרבותיהם, הם מפורסמים בגבורתם בקרב. אנו אין לנו אלא שירי תפילה (רק בדורנו החלו חזנים לחבר דברי פיוט, אך גם הם ענין לתפילה).

השירים המובאים להלן הקרויים „קצידות" („קצידה" פירושה „כוונה") מושרים על ידי משוררים נודדים, אשר פרנסתם על כך, וכבר הגיעו גם אלינו נודדים יהודים מסוג זה שאם כי חזותם החיצונית ודבורם אינם מעידים עליהם כי יהודים הם, אך מתברר שאף יודעי תורה הם.

אולם ה„קצידות" אינן עוסקות בענייני אמונה, כי אם בענייני קרבות, אהבה, ידידות וכדומה. יש בהם שירי תהלה, שירי היתול או שירי קינה.

המשוררים היהודים שבין משוררי ערב החדירו ליצירות מסוג זה הרבה מרוח קוהלת ושיר השירים והשפיעו מצדם על משוררי ערב.

שתי הדוגמאות המובאות בזה מלמדות אותנו הן על רוחו של שמואל בן עדיה והן על רוחה של שירה חדשה זו:

אִם גֶּבֶר לֹא הִכְתִּים בְּקֶלוֹן אֶת כְּבוֹדוֹ
כָּל כְּסוּת תְּכַסֵּהוּ יָפָה.

וְאִם נַפְשׁוֹ לֹא יָדְעָה עֲנוּיִים,
אֵין לוֹ שְׁבִיל לִיפִי הַתְּהִלָּה.

וּלְצִתִּים אִשָּׁה הַמְגַנָּה אוֹתִי אוֹמֶרֶת:
מַה עוֹלָה עַל דַּעַת מִשְׁפַּחַת צ'אדִיה?

אַךְ אֹמַר לָהּ: הִנֵּה הַנְּדִיבִים מְצֻטִּים!
וְלֹא אִכְּפַת לָנוּ, שֶׁהִנְּנוּ מְצֻטִּים — וְגַרְנוּ נִכְבָּד, וְגַרְם שֶׁל הַצְּצוּמִים — נִקְלָה.

לָנוּ הָר — יַעֲלֶה עָלָיו מִי שֶׁנִּרְשָׁה לוֹ. —
נִשָּׂא, יַהֲדוֹף אֶת הַמַּבָּט, אֲשֶׁר יִכְהֶה.

לֹא מֵת בְּקִרְבֵּנוּ אָדָם עַל יְצוּעוֹ
וְלֹא נִשְׁפַּךְ דָּם בְּלֹא נָקָם בִּמְקוֹם הִשָּׁפְכוֹ.

טָהַרְנוּ וְלֹא נִטְבַּרְנוּ, דָּאֲגוּ לַאֲצִילוּתֵנוּ
נָשִׁים שֶׁהֵיטִיבוּ הֲרִיוֹנֵנוּ, וְאָבוֹת אֲצִילִים.

עֲלִיָּתֵנוּ עַל הָרְכָסִים הַטּוֹבִים, וִירִידָתֵנוּ
לְעָתִּים לַמְּצֻלּוֹת שֶׁבְּבְקָעוֹת תּוֹלִיכֵנוּ.

סִרְבּוֹתֵינוּ — בְּכָל יוֹם צָרָה
בָּהֶן פְּגִימוֹת, כִּי הִכּוּ אֶת בְּצָלֵי הַשִּׁרְיוֹנִים.

אִם תִּקָּצֵרְנָה חַרְבוֹתֵינוּ, יַפְגִּישׁוּנוּ
צְעָדֵינוּ עִם אוֹיְבֵינוּ — וְתֶאֱרַכְנָה.

כַּאֲשֶׁר הָלַךְ מֵאִתָּנוּ אָדוֹן, קָם לָנוּ אָדוֹן אַסִּר,
דַּבֶּר הָעוֹשֶׂה אֲשֶׁר צִוּוּ הַנְּדִיבִים.

* * *

וַיְצַוֵּנִי עֲדִיָּה וְקִנִּי: אַל נָא
תַּחֲרֵב, שְׁמוּאֵל, אֶת אֲשֶׁר בָּנִיתִי!

לֹא פַּעַם הֲקִימוֹתִי לִי בַּיִת בְּלֹא חֹמֶר
וּבְלֹא עֵץ — וּתְהִלָּה נִחַלְתִּי!

לֹא פַּעַם גְּדוּד גָּדוֹל, הֵיוֹצֵא בְּחֶשְׁכַּת הַלַּיְלָה
אֶל אֶרֶץ מֶלֶךְ זָר נִהַלְתִּי.

לֹא פַּעַם מָחַלְתִּי לְאִישׁ חַטָּא, שֶׁבְּלֹא צְדִיָּה חָטָא
וְלֹא נִתְּבוּן לְהָרֵע — וְלָכֵן מָחַלְתִּי לוֹ.

וְאִם אָמוּת עַתָּה, כְּבָר הִשַּׂגְתִּי מְחִילָה:
אֶת חוֹבָתִי עָשִׂיתִי וְיִיטַב לִי.

אֶפְנֶה עֹרֶף לְדִבְרֵי כְלִמָּה יַצְלִיבוּנִי.
וְלוּ רָצִיתִי — יָכֹלְתִּי לִגְמֹל לָהֶם כְּמַעֲשֵׂיהֶם.

וְכִי נִגּוֹתִי עַל הַגֵּר בְּמַצָּב קָשֶׁה — הוּא הָיָה
חֹזֶק מִשֶּׁאָנוּ עָלָיו — דָּבָר לֹא יָאֳנָה לוֹ.

נֶאֱמָן הָיִיתִי בְּעִנְיַן שְׁרִיוֹנִי הַכְּנָדִי,
עַת אֲחֵרִים יִבְגְּדוּ — אֲנִי אֶהְיֶה נֶאֱמָן!

הֵם אוֹמְרִים: אוֹצָר הוּא שֶׁמִּתְאַוִּים לוֹ,
אַךְ בְּאַלָּלָה! לֹא אֶבְגֹּד כָּל עוֹד אֲחַלֵּךְ!

לוּלֵא פָחַדְתִּי פֶּן יֹאמְרוּ הַזְּקֵנִים נִכְנָס
אֶל אֹהֶל שֶׁהַנָּשִׁים בָּהֶם-עוֹד הָיִיתִי מִתְצַלֵּם בְּאַהֲבִים.

לֹא פַּעַם הִכְנַסְתִּי רֹאשִׁי אֶל אֹהֶל צְנוּעָה
וְלָחַצְתִּי אֶצְבְּעוֹתֶיהָ, אֲשֶׁר כְּתֹבֶת קַצְקַע עֲלֵיהֶן.

וְלֹא פַּעַם בְּסַכָּנָה, עַת הָאֲנָשִׁים עָמְדוּ
מוּכָנִים בְּסַכִּינֵיהֶם — אֲנִי הֶעֱבַרְתִּיהָ.

אמנות הציור בת זמננו

„אנו מחפשים את צלם אלוהים באדם"...

— מאת סופר מיוחד —

בשעת סעודת המצווה של הנוכת בית הכנסת בבית אלפא שאל נשיא הסנהדרין, מר זוטרא, את ראש הציירים:

— שמא יש בכוחך להסביר לי משום מה סולדת נפשי מדי פעם בראותי אמנות מעשי ידי יוון ולעומת זאת אפפה אותי רוח קודש בראותי היום את ציוריך אתה כאן?

האמן השיב דברים ספורים, אך ראויים הם להכתב:

— כשאני בא לצייר דמות אדם העומד לפני, הרי הוא לפני ויכול אני לציירו ע"פ טבעו הנראה; אלא שהשיבות רבה אין לזה, כי טבעו הנראה משתנה, היום הוא כאן ומחר הוא גוף מת.

על כן אין הציור על פי הטבע הנראה אמנות של אמת.

כשאנו באים לצייר דמויות מן העבר, אשר מתו ועברו מן העולם, מה אנו מציירים?

את רוחם אנו מציירים אשר חיה עמנו ואשר תחיה תמיד.

על כן מוותרים אנו על פרטים שבדמות ומתרכזים על העיקר.

אין אנו מעתיקים מן הטבע, כי אם מציירים את רוחם של הדברים אשר כסמלים הם.

מכאן רוחניותן ונצחיותן של הדמויות שלנו. הרוח החיה היא המחיה ומנציחה אותם.

— יפה דרשת בני, — אמר מר זוטרא. — גם על אמנות שלך יש לאמור על כן: מעלין בקודש ולא מורידין.

רבים התעניינו בשאלה כיצד עושים פסיפס.

על כך ניתן ההסבר הבא:

גורפים את האדמה עד שמגיעים לשטח נוקשה וחלק.

עליו מניחים אבנים דחוסות ומעליהן יוצקים שכבת טיט העשוי מלבנים כתושות סיד ומים.

בעוד שכבה זו לחה חורתים עליה את הציוד וקובעים בה את אבני הפסיפס, כשצדן החלק כלפי מעלה — מתחילה את קוי הציור (ראה התמונה בצד) ואחר-כך את השטחים שביניהם.

כשהציור מוגמר והטיט התיבש ממלאים בתמיסת שיש טחון וסיד את הסדקים הדקים שבין האבנים, מנקים ומברקים את הרצפה והציור בצבעיו יעמוד לדורות.

דרך ציור זו חדשה היא גם אם עברו שלבים רבים עד שהגענו אליה. על כל פנים היא עומדת בניגוד גמור לאמנות היוונית הקרויה „קלאסית" — זו אשר דבוקה היתה באליות, ולא רצתה לתת אלא את „היופי".

אילו היה פסל כזה קם פתאום לתחיה, היה מקסים אותנו ביפיו החי. אלא — וזהו העיקר: אין הוא בכלל חי, ממש כאלילים הללו.

אנו מחפשים את צלם אלהים באדם ולא כמוהם את דמות האדם באלהים.

הסבר לתמונות

למעלה: מרכבת השמש עולה עם בוקר.
באמצע: סיפור עקידת יצחק.
בצד: מוטיב לסברת השיטה של עשיית פסיפס.

הגיעה משלחת יהודית מאיטליה

— מאת סופר מיוחד —

טבריה. — בישיבת הסנהדרין היו נוכחים אתמול בבוקר שני שליחים של אחינו אשר באיטליה: קלונימוס בן תנחום מרומא ואביניוס בן סמלא מניאפוליס.

הם באו ארצה מטעם בתי המדרש היהודיים אשר באיטליה, כדי להזמין לשם עשרים תלמידי חכמים אשר יביאו עמם את תלמוד הפרת (הקרוי „בבלי"), אשר לא נודע עדיין ברבים שם (שלא כתלמוד הירדן (הקרוי „ירושלמי" והנפוץ מאד). ואף המעטים המחזיקים בו, לא קל עליהם הלימוד בגלל שיטת הפלפול הזרה להם. נודע שייצאו עמם גם מספר סופרים, אשר יעתיקו שם את התלמוד, שכן הדבר קל יותר מאשר העברתו מכאן.

סופרנו שוחח עמם על מצבם של אחינו באיטליה ושמע בסיפוק רב על החרות הרבה אשר הם נהנים בצל שלטונה של אמלסונטה המולכת תחת אתלריק בנה, נכדו של תיאודוריק המפורסם.

שושלת זו היא בת כת ה־אריאנית, אשר יחסה לאמונות אחרות הוא טוב ביותר. אמנם מקפיד החוק על איסור גיור, אך עקרונו של תיאודוריק היה: כל עדה רשאית לחיות על פי חוקיה היא.

אמנם דרך זו מונעת מהיהודים ליטול חלק פעיל בחיים המדיניים בארץ, אך האם אנו להוטים אחרי זה? וכי לנצח נשב בגולה? מצב זה מצריך עוד יותר את הרחבת לימוד תורת משה ותלמוד חז"ל, כי רוב רובם של חוקי החיים נתונים בידי היהודים עצמם.

אגב, הידיעות שקיסר המזרח יוסטיניאנוס מתכונן לערוך מסע גם לעבר איטליה, אינן מעוררות התלהבות בקרב היהודים שם.

מכל קצווי הארץ

הופר החרם על בוטנה

— מאת סופרנו בדרום —

היריד של בוטנה, הוא הגדול שבירידים בארץ, נפתח השבוע בסומבי באילת אברהם שליד חברון. בלטה אמנם אי הופעתם של אכרי שומרון, אך לעומתם רבו באי ערב.

הפתעה גדולה היוו סוחרים יהודים, אשר הגיעו מערב. עיקר משאם היה מור ואהלות וקציעות, אך גם זהב ושנהב מחבש היו בידיהם.

זו הפעם הראשונה שיהודים מופיעים בשוק בוטנה. יהודי הארץ לא הפרו עד כה את החרם על שוק מפורסם זה. אמנם בדרך כלל אין יהודים מרבים להשתתף בשוקים של גויים, אשר רובם ככולם מוקדשים לעכו"ם, אך באחרונה נמצאו מקילים בדין, אם רובם של הסוחרים הם נוצרים או אם מקימים הסוחרים היהודים שוק משלהם מחוץ לשוק הגדול.

אולם האיסור לבוא ליריד של בוטנה מקודו אחר לגמרי. בשוק זה נמכרו מאות אלפים מקרב אחינו ואחיותינו לאחר מרד בר-כוכבא, ובגלל רבוי השבויים נמכרו בחצי חנם, אי גם הופקרו להתעללות, למוות ולעבודת פרך.

זכר הדבר הזה נחרת כל כך עמוק בלב העם, עד ש„שוק של בוטנה" הפך להיות לשם זועה ולאות קלון.

אמנם עברו ארבע מאות שנה מאז אותו מעשה, אך בכל זאת ראוי היה להעיר את תשומת לבם של אחינו בערב על מנהג זה שאנו נוהגים — ואל ישכח הדבר.

מי יודע כמה מסוחרים אלה עצמם אשר הוצגו למכירה שם ונמכרו ליש־מעאלים? ודאי ירבו הרוחים בשוק זה — אך האם מיתר לנו להפר חרם־דורות תמורת בצע כסף?

בת ישראל התאבדה בקיסרין

לאה בת סוחר התכשיטים קירוס בן שמואל הטביעה עצמה בים קיסרין. גופתה נמצאה אתמול בשעות הבוקר על החוף.

סופרנו בקיסרין כותב:

הסוחר קירוס אחד מעשירי העיר, עורך מדי שבוע משתאות יין לידידיו הנכבדים שהם מראשי הפקידות של המלכות.

במשתאות אלה היתה בתו לאה, היפיפיה בבנות העיר, פורטת על הנבל.

בנו של השר מקרוניוס חשק בה והפציר באביו לקחתו לו לאשה. קירוס נתן את הסכמתו ואת דעתה של לאה לא שאל.

לכשנודע לה הדבר וגם עמדה על תקיפותו של אביה למסרה לידי הגוי, אבדה עצמה לדעת.

חברי בית הכנסת הפילוני המסור, שבו נוהג קירוס להתפלל, החליטו להוציאו מכלל חברתם.

נידונה לגלות שערה

יפו. — טריפרה אשתו של רבי פריגוריס הועמדה על ידי בעלה בפני בית הדין על שזו פעם שלישית ולמרות אזהרתו נתקשטה בקישוטים יקרים, נתבשמה בשמים רבים ונכנסה לבית עכו"ם.

בית הדין דן אותה למלקות ולגילוח שער ראשה.

פרוקופיוס דואג לנכסיו

עכו. — שליחו של פרוקופיוס הגיע היום לעכו, בדרכו לקיסריה לברר בשביל אדוניו מה קרה עם רכושו.

פרוקופיוס הוא בעל האחוזות הגדול ביותר בסביבות קיסריה. עורך-דין לפי מקצועו, נתמנה לאחרונה כמזכירו הפרטי של המצביא בליזריוס, ונמצא כרגע בדרך.

בהגיע לאזניו הידיעות על מרד השומרונים, נזדרז ושלח שליח לברר את אשר קרה. ואמנם, מרבית אחוזותיו הגדולות שבסביבות העיר נשרפו ונהרסו. כזכור, גורל דומה היה לרכוש זה גם בימי המרד השומרוני הקודם, לפני ארבעים וחמש שנה.

נחנך בית הכנסת בבית-אלפא

(המשך מעמ' א')

תה אם להתיר חנוכת הבית הזה בימי ספירת העומר שהם ימי אבל לנו.

את חנוכת בית הכנסת קבענו ליום שבעה באייר, אשר אמרו עליו חכמינו בהלכות תענית שהוא יום חנוכת חומת ירושלים בימי נחמיה ואין מספידין בו. יהא לנו היום הזה בו מזינים אנו את עינינו בציירי הפאר שעל הקירות המספרים לנו את דברי ימינו, יום זכרון לאותה שמחה אשר שמחו אבותינו בחנכם שוב את חומת ירושלים — על אף דברי דילטוריה, אשר הלשינו עלינו שומרונים בפני המלכות".

ערביי חירה פלשו לסוריה

(המשך מעמ' א')

ומערב, בין פרס ויוון, בין פרתים ורומאים, התמודדות על שלטון בעולם, בצלה של חזית גדולה זו מתחוללים בקרבתנו קרבות מצומצמים בערך, אך רבי חשיבות באזור זה ובשבילנו. ואין זה צרוף מקרי.

השומרונים, לאחר כשלונם במרדם לפני ארבעים וחמש שנה, כיחנו כיום את השעה שעת העודם של צבאות ביזנטיון בסביבה, וחשבונם הוא, שבאם יגוף צבא ביצנץ במזרח, הרי הם השולטים כאן. על כן מרבנת גם השליחות הסודית אשר נשלחה לכובד מלך פרס, כפי שמסרת הידיעה ברגע האחרון.

לא פחות מזה מחושב ומותאם הוא מעשה הפלישה הערבית המפתיעה של שבט בני לחם מתירה, על אנטיוכיה. אין ספק שראש פרסי מסתתר מאחורי פשיטה זו. הרי זה ממש בגבם של צבאות ביצנץ. על כל פנים זה יאלץ את בני בריתם השונים של ביצנץ באיזור זה, כגון ערביי הבשן העסאנים, להמנע מלרום לחזית המזרח.

צבאות השומרונים נכנסו לבית-שאן

(המשך מעמ' א')

המורדים הגיעו לכפר בארות, מהלך יום מהעיר הקדושה.

בשפלה הגיע טור אחד של השומרונים לכפר בית-דגון, ונתקבל בהתלהבות על ידי הישוב השומרוני במקום.

כתבנו הצבאי מוסר את הקוריוז הבא:

צעירי השומרונים נוהגים ללכת אחרי המשמרות הרומיים (הבורחים מעמדותיהם בהר שומרון) ולשרוף את עקביהם — כסגולה לעזיבתם הסופית ואי-שיבתם.

בקרב המורדים שורר מצב-רוח מרומם, והם מרבים לדבר על אפשרות של עזרה פרסית או עזרה מצד הערבים שבאזורי הגבול של מלכות פרס.

מות הגבורה של דו־נואס — המלך היהודי בדרום ערב

(המשך מעמ' ב')

ואמנם ברח. החמירים הוקפו לגמרי. בן המלך, סיף דו יזן, נתקרב ושאל מה לעשות? המלך ענה: „אל תאמר נואש בני, כל עוד אתה חי. עליך לחיות! לך אל שמיפע!"

„אבי..." נסה להגיד משהו, אבל המלך שסעו: „לך!"

במבט עצוב הסתכל דו-נואס בבנו המתרחק על סוסו. משגת־קרבו אליו החבשים זינק סוסו מראש הצוק הימה וצלל בתהומות.

לא אשכח רגעים אחרונים נוראים אלה! בן חורין היה בחייו ובמותו. בעיני רוחי נצטיירה דמותו של שאול המלך שנפל על חרבו כדי לא ליפול בשבי הערלים. אכן רוח אחת היתה בשניהם.

— וכיצד נצלת אתה, מר שלמיה?

— הספקתי עוד להצטרף אל קבוצת הבורחים עם שמיפע, סיף דו יזן והיתר בטירת מוית. שם חקקתי על אבן את המוצאות אותנו.

לא ידענו על המתרחש בארץ. אח"כ נודע לי שהחבשים התחריבו את טפאר, הרסו את כל הפאר לפי פקודה מפורשת: „שליש הארץ תחריבו, שליש הגברים תהרגו, שליש הנשים והטף בשבי תוליכו". גם נוצרים רבים נהרגו אז. הם שרטו את אות הצלב על ידיהם, אולם תחבולה זאת לא הועילה להם בפני פראי החבשים.

ימים רבים הסתתרנו בטירה, תקנו את חומותיה ובורותיה, עד שהופיעו פרשים חבשים והציעו לשמיפע בשם אל אצבה את השלטון על חימיאר כמשנה למלך בתנאי, כמובן, שיתנצר.

נעצנו מבטנו בו. הוא היה מבולבל. „זאת היא הצעה אדיבה — מלמל — עלי לקבלנה". אז קם סיף: „שמיפע — אמר — חרפה היא לי להשבך כידיד. היום בגדת בחימיאר ובזכר אבי. אולם אני אמשיך את מלחמת השחרור". הוא קפץ על סוסו ונעלם לעבר ההרים.

הצלחתי להצטרף לאחת הטיירות במדבר ואחרי תלאות מרובות חזרתי לטבריה. בטוח אני שבני חימיאר לא ישכחו את זכרו של המלך דו-נואס ויתרכזו סביב סיף הבן הנאמן, עד שהבוגדים ייענשו, הארץ תשוחרר ודת ישראל תנצח.

תוקם כנסית-ענק בקונסטנטינופול

קונסטנטינופול. — מחצר הקיסר נודע על תכניות גדולות להקמת כנסית-ענק מפוארת בעיר.

זו תהיה הכנסיה הגדולה ביותר בעולם.

שני האדריכלים המפורסמים, אנתמיוס מטרלס ואיזידורוס ממילטוס, נתמנו כאחראים על העבודה והחלו כבר בעבודת התיכנון.

בדעתם להקים מעל לאולם המרכזי כיפת ענק, הגדולה ביותר שנבנתה עד היום. לרשותם הועמד תקציב גדול וניתן להם חופש פעולה גמור.

חשקה נפשך בידיעות מדויקות על הנעשה בארץ ובעולם?
קרא את „דברי הימים"
העתון היומי הנפוץ ביותר בארץ
מופיע בטבריה מדי יום ביומו ונשלח לכל חלקי הארץ

(C)ישראל אלדד מחשבת מלכות ישראל
www.israeleldad.co.il

שבטי ישראל בערב — על סף זעזועים כבדים

„התעניינות ביזנטיון בחצי האי אינה מבשרת טובות"...

— מאת סופר מיוחד —

הישוב היהודי בערב עומד ערב זעזועים. ההתעניינות ה־מוגברת של מלכות ביצנץ בנעשה בחצי אי ערב אינה מבשרת טובות. יתכן שאסונה של יהדות חימיאר משמשת רק סימן לבאות. אחרי הרבה שנות שלווה ועושר פוקדת שוב הדאגה את יהדות ערב כולה.

היהודים בערב עוסקים בכל המלאכות וההתעסקויות של תושבי הארץ. הם ידועים ב־חריצותם הרבה, וידם רב להם במסחר ובתעשיה.

חשיבות חצי אי ערב בזמן האחרון גדלה. עם הרעת היח־סים שבין פרס ורומי, נפסק המסחר עם ארצות המזרח הרחוק, שהתנהל דרך פרס, ונותר רק המסחר הערבי. חצי האי ערב הפך להיות תחנת המעבר הגדולה לסחר עם הודו וצילון. לאורך המדבר ולרוחבו סודרו ותוקנו הדרכים, הוקמו תחנות חניה חדשות, והוגדלו המשמרות הממונות על הבטחון בדרכים. בכל אלה יש ליהודים חלק רב. ביחוד רב חלקם בהחזקת תחנות החניה וציודן בצרכי מזון.

אולם גם בתוצרתה שלה סו־חרת ערב, וביחוד תימן וחי־מיאר. דרום חצי האי היה ידוע כבר מימים ימימה בעשרו הגדול.

הארץ עשירה בעצי בושם, ובשמיה נתנו ריחם בכל הערים הגדולות של הקיסרות. ללבו־נה, למור, לקציעה ולאהלות של תימן אין מתחרה. בגידול עצי הבושם צועדים בראש יהו־די נג׳ראן.

חלק לא קטן של תושבי חי־מיאר העכו״ם קבלו עליהם בדור האחרון את הדת היהו־דית. בתוכם גם בית המלכות, אשר יורשו הנוכחי, סיף די יזן בן יוסף דו־נואס הצליח להמלט מידי החבשים.

מצפון לחימיאר, באיזורי מכה וטאיף, מספר היהודים קטן. אולם בצפון ערב קיימים ריכוזים גדולים ועצמאיים של יהודים. איזור מדינה — רוב תושביו יהודיים. יתריב היא עיר שכמעט כולה יהודים, והיא בירת חבל מדינה. החבל עשיר מאד בשדות ובגנים, ומספק מזונותיו לשיירות המסחר. מסביב לעיר נמצאות הטירות המבוצרות של גדולי היהודים.

היהודים נחלקים כאן לשני שבטי כהנים, בני נציר ובני קוריטה. מצפון להם נמצא כפר קובא, המיושב בבני נאיף אשר קבלו עליהם את הדת היהודית. כל השבטים הללו ידועים בג־בורתם ועוז רוחם.

מצפון להם, באיזור תימא ודדן, נמצאים שוב שבטי יהו־דים גבורי חיל, הגרים בטירות בצורות. ביניהם ידועה לתפ־ארת טירתו של שמואל בן עדיה, הנקראת אבלך.

בדור האחרון חוזקו בהרבה הקשרים שלנו עם שבטים אלה, בעזרת חכמים וכוהנים בני הארץ שירדו לערב ללמד את העם תורה.

כן גדלו מושבות הסוחרים בני חימיאר, היושבים בגבול הדרומי של ארצנו. בבית הקב־רות בבית שערים אף הוקצבה להם חלקה מיוחדת.

מרד בתימן נגד שלטון החבשים

טפאר. — האציל שמי־פע, שהיה המשנה למלך אשר מונה ע״י השלטון החבשי בחמיאר, גורש מן העיר, ואציל בשם אברהם תפש את מקומו. הצבא החבשי הקטן שחנה בעיר לא היה מטוגל להגן על שמיפע, ויחד אתו ברחו החיילים הזרים מחוץ לעיר.

מרד זה של החימיארים נגד של־טון חבש מעורר שוב את בעית יחסי חבש—דרום־ערב.

כבר גרמה היה שפרשה זו נס־תיימה בנצחון סופי ומוחלט של החבשים. כך היה הדבר לפני כאר־בע שנים, בזמן נצחון צבאות אכ־סום (היא חבש) על המלך היהודי התימיארי דו־נואס. מרבית צבאו של המלך הושמדה בקרב. רק בודדים ברחו שלמים משדה המערכה.

אל־אסבהה מלך אכסום מינה אציל נוצרי בשם שמיפע כמשנה למלך, בחסות צבא חבשי, ונראה היה כי הכל בא על מקומו בשלום.

החבשים, בראותם כי שלום בארץ, הקטינו את חיל המצב, וכנראה שלהזדמנות כזאת חיכו החימיארים.

בראש המרד עומד אציל יהודי בשם אברהם, הטוען כי הינו קרוב למשפחת המלוכה, ובהעדר בנו של המלך דו־נואס המנוח ימלא בינתים את תפקידו כעוצר.

שמועה אומרת כי המורדים קבלו נשק ועזרה מרובה מידי פרס, המעונינת להפריע לאכסום במסחרה בשוקי הודו.

כידוע פרץ הסכסוך לפני מספר שנים בגלל התחרות בין חימיאר ואכסום על התיווך המסחרי בין הודו וביזנטיון. התואנה הרשמית היתה: הריגתם של סוחרים נוצרים על ידי המלך היהודי.

אכסום ניסתה להוסיף כמגן על האינטרסים של רומי בדרום ים סוף, ובאמת קבלה חבש בסופו של דבר מעין אישור רומי על פעולתה נגד חימיאר. בזכור ניסה הקיסר אנס־טסיוס לכרות בזמנו ברית עם החי־מיארים, במטרה להפרידם מעל פרס, אבל לא הצליח בכך.

אולם גם לאחר הנצחון הצבאי על חימיאר עדיין לא חוסלה הסיבה העיקרית לסכסוך. נמל אדוליס שבחבש לא תפש את מקומו של נמל כאנה שבחימיאר. הפרסים, בע־לי המונופולין בנמלי הודו, הפריעו ככל יכלתם לסוחרים החבשים, והו־שיטו עזרה לסוחרי חימיאר.

כן נתברר כי ביזנטיון אינה שב־עת רצון מן המצב השורר בדרום ערב. הסכסוכים הפנימיים הללו מפריעים לביזנטיון בביוס כתות נוספים בערב למלחמה בפרס.

„פגרת פסח" בחזית הפרסית

צרה. — ידיעות שהסתננו לכאן מתוך המתנה הפרסי, מספרות על פגרת פסח שקיבלו כל החיילים היהודים המשרתים בצבא כובד מלך פרס. זו היתה הסיבה האמי־תית לשביתת־הנשק של שבוע, שבקשו הפרסים לפני כשבועיים.

סופרנו המדיני מוסיף:

הידיעה הזאת מראה על שינוי יסודי ביחסו של המלך כובד לנתיניו היהודים ועל הפסקת תמיכתו במצ־דק הקומוניסט וחבריו. בראשית מלכותו תמך המלך במצדק מתוך כונה לחסל את מעמד האצילים.

תוך כדי כך נפגעו מאד היהודים מהתחוקה החדשה, שחיבלה בחוקי השחיטה והנישואין. אולם עם הת־חדש מלחמת פרס ברומי המזרחית נתברר למלך כי אינו יכול לנהל את המלחמה הזאת בלי עזרת האצי־לים אנשי המלחמה ושרי הצבא, ובלי עזרת נתיניו היהודים המרר־בים, המתגוררים בארם־נהרים.

לכן שינה המלך את מדיניותו, ביטל את כל חוקי מצדק, השיב את האצילים על כנם, והיטיב את יחסו ליהודים. ובהתקרב חג הפסח, חגנו הלאומי, ביקש אף שביתת נשק בכדי שיוכלו החיילים והקצי־נים היהודים לחוג אותו כראוי.

בבואך לצור זכור!
בית המרחץ היהודי של סומכוס
סמוך עליו!
עבדים ישטפוך!
בזרדים רכים יעסוך!
גלבים יספרוך!
אסיא יקיז דמך!
מחייה נפשות

נסגרה האקדמיה באתונה

לפי פקודת הקיסר יוסטיניאנוס נסגרה באתונה האוניברסיטה — העתיקה בין כל האוניברסיטאות היוניות והמבצר האחרון של ההל־ניזם.

בית ספר גבוה זה („אקדמיה" שמה הרשמי) לפילוסופיה נוסד לפני תשע מאות שנה על ידי אפלטון, ועד ימינו אלה עמד בסימנו של אפלטון, אף כי הלו סטיות רבות מתורת המייסד וגם ירידה ברמה.

אף על פי שלא חזרה עוד הפילו־סופיה שם לאותו גובה שהיתה בו בימי אפלטון ואריסטו, נשארה האקדמיה בית ספר מרכזי לכל דו־רש חכמת יוון.

לשוא ניסו הנוצרים להטיל את מרותם עליה ולשעבדה לאמונתם. ומה שאין הכנסיה מצליחה לשעבד ברות היא שוברת בנוף.

נודע, כי שבעה מבין המורים התשובים ביותר של האקדמיה יוצ־אים לפרס לפי הזמנת הנוצרים הנס־טוריניים אשר נפרדו מהכנסיה המע־רבית ואשר קנאים פחות לעקרונות הנוצריים החדשים.

„קודכס יוסטיניאנוס"

אתמול נמסרו בקונסטנטינו־פול לפרסום פרטים נוספים ביחס לספר החוקים החדש, הנקרא „קודכס יוסטיניאנוס", שהופיע בימים אלה. הספר הושלם ונערך ע״י ועדה מיו־חדת שעבדה במשך שנה ומע־לה. עם הופעת הספר נת־פרסמה גם פקודת הקיסר, האוסרת להשתמש בבתי המש־פט בכל ספר חוקים אחר, או בכל ניסוח שאינו מתאים לני־סוח המובא בספר החוקים החדש.

עם פרסום הספר הודיע הקי־סר כי זה הוא רק שלב ראשון בתכנית כללית להסדרת החוק הרומי. יושב־ראש הועדה העו־רכת, טריבוניאנוס, קבל על עצמו להמשיך בעבודה.

ספר החוקים החדש הוא למעשה עריכה ותמצית של שלשה ספרי־חוק קדומים יו־תר, חוקי גרגוריוס, חוקי הר־מוגניאנוס וחוקי תאודוסיוס. בכדי להסדיר את השימוש בספרים אלה, מינה הקיסר ועדה בת עשרה חברים, ש־הייתה מורכבת משמונה פקידי השלטון ושני מומחים לעניני משפט. תפקידם היה לעבור על שלשת הספרים הקדומים יותר, להוציא משם את החוקים שעבר זמנם, ולתקן את הניסוח בכדי לצמצם את האפשרויות של פירושים סותרים. כן נוספו לספר זה בחלקו השני כמה מן החוקים החדשים, שפורסמו כבר בזמן מלכותו של יוסטיניאנוס קיסר.

טריבונאנוס הודיע כי השלב השני של העבודה יהיה — להסדיר ולערוך מחדש את כל החומר המצוי בספרי יסוד של מומחים למשפט. הוא הזמין כבר לעבודה זו כמה מחבריו הפרופסורים בבתי הספר למש־פט שבביצנץ ובבירות, ובדעתו לגשת לעבודה מיד.

סופרנו לעניני חוק ומשפט מוסיף:

תכניתו של יוסטיניאנוס קיסר בדבר שידוד מערכות החוק הרומי מתחילה להתגשם. השלב הראשון כבר נגמר. זה עתה הגיעה ידיעה על פרסום ספר החוקים החדש, „קודכס יוס־טיניאנוס".

בראש תנועת חידוש החוק עומדת האקדמיה למשפט בבי־רות. יושב ראש ועדת העור־כים, טריבוניאנוס, הוא ממורי אקדמיה זו, וחלק גדול מחבר העובדים והיועצים מוצאם מבית ספר זה.

אין בדעת הקיסר ויועציו לחולל מהפכה בחוק הרומי. להיפך. מפעלם הוא המשך של התפתחות איטית והדרגתית של החוק החל מהופעת „שנים עשר הלוחות" ברומא לפני כאלף שנים.

בכלל — בחוק הרומי מעולם לא נתחוללו מהפכות. הוא בנין ענק שנבנה לאט לאט מן המסד עד הטפחות והוא חל על מר־ביתו של העולם. רבבות רב־בות של אנשים במשך דורות רבים חיו ופעלו לפיו. אנשים מאומות שונות וממעמדות שו־נים.

מה הדבר המיוחד לחוק זה, אשר איפשר לו לחבוק קיסרות גדולה כל כך?

כחו הגדול של חוק זה טמון בשנים מיסודותיו.

החוק הרומי איננו חוק לאו־מי. הוא חוק שביסודו מונח העקרון העל־לאומי. הוא מוש־תת על עקרונות, היכולים להיות משותפים ללאומים רבים לכן יכול היה לספק את הדרישות של מרבית עמי הקי־סרות, ומכאן גם התנגשויותיו הרבות בנו ובחוקתנו — שהיא לאומית ביסודה.

יסוד זה שלושה סעיפים לו: המשפחה, הרכוש הפרטי וקדו־שת החוזים. המשפחה היא יסוד החברה, ושמירה על המשפחה ויחסיה הפנימיים משמשת כ־תנאי הכרחי לשמירה על החב־רה. עקרון שני הוא הרכוש הפרטי. החוק מגן על בעלותו של כל אדם על רכושו וקנינו. ונוסף לכך — קדושת החוזה. כל הסכם או חוזה שנחתם בין שני צדדים או יותר, מחייב באופן מוחלט וסופי, ככתבו וכלשונו.

שלשה עקרונות אלה היו בנקל יכולים להיות משותפים לעממים השונים ששכנו בגבו־לות הקיסרות.

היסוד השני אשר עשה את החוק הרומי לחוק עולמי כללי טמון בהיותו מושתת על תורת המשפט, ולא על תחוקה. וכאן ההבדל הגדול בין חוקתנו וחו־קיו, ומכאן נובעות ההתנגשו־יות שבינינו לבינם.

החוק הרומי אינו בנוי על כל תחוקה, אלא על התפתחות הדרגתית של נוהג. התפתחות זו מקבלת צורה סופית ע״י ניסוח במאמר־הקיסר. אבל לאמיתו של דבר מאמר כזה הוא נקודה נוספת במסכת של תורת המשפט. וכחוק שיסודו בתורת המשפט, החוק הרומי הוא גמיש וניתן לשינוי לפי התנאים והנוהג.

לעומתו מערכת החוקים שלנו בנויה על שלד תחוקתי, על בנין מוגמר, הכולל את כל שטחי החיים של האומה ואשר קיומה של האומה היא מטרתם. וכאן סלע המחלוקת.

כן בנויה תורתנו על מסכת של תורת מוסר מסויימת, ומו־סר זה הוא הוא הקובע את רוח החוק.

מבחינה מעשית יש בתהליך המשפט הבדל גדול בין מש־פטם ומשפטנו. אצל הרומיים המשפט מחולק לשתי סמכויות. ראשונה — הקובעת את אופי וניסוח המחלוקת, והשניה — הדנה ופוסקת. אצלנו ישנה רק סמכות משפטית אחת, הקובעת את אופי המחלוקת ומיד פו־סקת בה. הצד המשותף היחיד לתהליך המשפט שלנו ושלהם הוא ההסתמכות על התקדים המשפטי.

יתכן שבשביל אומות העולם גדולה מאד חשיבותו של המפ־על החדש, הקודכס של יוס־טיניאנוס. אולם בשבילנו הוא מיותר לחלוטין.

ביזנטיון ופרס לפני קרב ההכרעה

(המשך מעמ׳ א׳)

המתו הם תוקפים אותו בחניתותיהם וחרבותיהם. רוכבים ערבים בני המדבר, משמשים כסיירים לצבא הביזנטי ומכסים על אגפיו. חיל הרגלי הוא קטן במספרו ואינו קל תנועה בגלל ציודו הכבד. אף הוא לבוש שריונות מתכת כבדים ומזויין בחניתות ארוכות. בזמן הלחימה הוא מהוה את הגרעין היציב אשר באב־פיו נלחמים הפרשים הכבדים.

צבא ביזנטי נוסף נמצא בארמניה ושליחים מיוחדים יצאו לארגן הת־קפה באגף הצבא הפרסי.

בינתים נתקבלו ידיעות כי כובד מלך פרס השלים את ביוס צבאו הגדול והחל לנוע מקטסיפון צפונה, לעבר דרה.

עד עכשיו התנהלה המלחמה בפ־רס, הנמשכת כבר שנתים, בעצל־תים. שני הצדדים הסתפקו בהת־נגשויות קטנות ופשיטות, בעיקר של עממים בעלי ברית, לשטחי האויב. אולם עכשיו ברור שהולך ומתקרב קרב־ההכרעה הגדול בין שני הכוחות האדירים המתחרים על השלטון במזרח.

הקיסרית תיאודורה „בוחשת" בסיר הכנסיה

קונסטנטינופול. — הקיסרית תיאודורה הזמינה לארמון הקי־סר בבירה את הפטריארך הקו־דם של אנטיוכיה סברוס.

כזכור סולק סברוס בזמנו מתפקידו בגלל כמה הכרזות, שלא היו לפי רוח הכנסיה האורתודוכסית. הוא היה ידוע כמקורב לחוגי הכת הנוצרית המונופזיטית.

הזמנתו להתארח בארמון מציינת את הקשרים החזקים שישנם לקיסרות תאודורה עם בני כת נוצרית זו.

כן מוסרים, כי הקיסרית פו־עלת למען השגת רשות לנזי־רים מונופיזיטים לשוב למנזרים שגורשו מהם.

כידוע שהתה הקיסרית בימי נעוריה במצרים, ושם קשרה קשרים אמיצים עם כמה מרא־שי כת זו, והושפעה מהם מאד. שם הכירה את סברוס, פט־

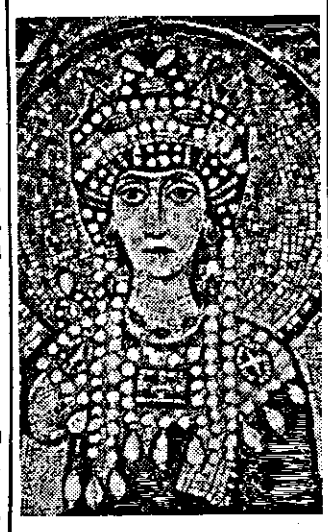

הקיסרית תיאודורה

ריארך אנטיוכיה, והתרשמה מאד מאישיותו.

כיום, בהיותה קיסרית לצד בעלה יוסטיניאנוס ושוות זכו־יות אתו בשלטון, ניצלה את עמדתה זו בכדי להשפיע על בעלה לרכך את עמדתו כלפי המונופיזיטים.

את סברוס הזמינה בכדי שישמש לה יועץ לעניני הדת.

מהומות סטודנטים בבירות

בירות. — מהומות פרצו אתמול בבית הספר הגבוה לחוק ומשפט בעיר, עקב חיפוש שנערך בבניני הסטודנטים לגילוי ספרי מינות וכפירה.

חלק מהסטודנטים התנגד למשטרה שבאה למקום, ומנע את השוטרים מלהכנס לחדרים.

המשטרה הפעילה כח ופרצו תיב־רות. חלק מהסטודנטים נאסר. מו־רים אחדים, שמחו על כניסת המש־טרה לשטח האוניברסיטה, נעצרו ויובאו לדין.

החיפוש נערך בעקבות מאורע שנתרחש לפני ימים מספר. עבד כושי של אחד הסטודנטים ממצרים הופיע לפני שלטונות העיר באמצע הלילה וסיפר כי אדוניו וכמה מחב־ריו ניסו להעלותו לקרבן באיצטד־יון. ברגע האחרון הצלית להמלט. המשטרה אסרה את האנשים החשו־דים בנסיון להקרבת הקרבן, ונת־ברר שקיימת באוניברסיטה אגודת סתר של עובדי אלילים, אשר היו נפגשים בחשאי ועובדים לאלילים הקדמונים. אותו סטודנט מצרי הת־אהב בנערה בירותית, וכשזו לא השיבה אהבה לחיקו, התליט עם חבריו להקריב קרבן אדם לאלילת האהבה ולבקש את עזרתה. הוא וחבריו, סטודנטים מיוון, אסיה הקטנה וסוריה, נאסרו.

בחיפוש שנערך בחדרם באוניבר־סיטה נמצאו מוסתרים בריפודי הכסאות ספרים של עובדי אלילים. נמצאו אף ספרים על תורת זר־טוסטרה ודת פרס.

ההונים הלבנים גורשו מהודו

מגדהה. — שלטון הדיכוי של ההונים הלבנים בצפונה של הודו הגיע לקיצו.

לאחר שלטון של למעלה משני דורות גורשו הכובשים המונגולים מן הארץ בחזרה אל מעבר להרי פרס המזרחית.

ההונים הלבנים, או אפטליטים, הם שבט מונגולי אשר פרץ לפני כשני דורות מאסיה התיבונה ושטף את מזרחה של פרס וצפונה של הודו.

בפרס השתלטו על שטחי ערבה ומדבר. אולם בהודו מצאו ארץ תרבות מפותחת מאד, רבת אוכלו־סין. וכאן נתגלה אפים האמיתי. הם שלטו בארץ באכזריות פראית, הרגו, שרפו ושדדו.

לפני כשנה כרתו מספר נסיכים בהודו ברית, אשר מטרתה היתה שחרור הודו מעול הכובש. בראש הברית הזאת עמדו הנסיך בלדיטיה, מלך מגדהה, והרב״ה יזדהרמן, שליט מרכז הודו. בשורה של קרבות הצ־ליחו ההודים לדחוק את רגלי ההר־נים מצפון הודו.

לפני ארבעה ימים נערך הקרב האחרון בו ניצחו ההודים נצחון מכריע.

שרידי הצבא ההוני ברחו אל מעבר לגבול, למקום מוצאם מעבר לנהר אוכסוס.

ילמדו יותר

בירות. — בבית הספר הגבוה לחוק ומשפט נתקבלה הוראה מלש־כת הקיסר בביצנץ, המודיעה להנ־הלת בית הספר כי על הדיקן להכין תכנית לימודים לשנה חמישית, תכ־נית אשר תונהג בקרוב.

במכתב שנכתב בידי טריבוניאנוס יועצו המשפטי של הקיסר, נאמר, כי תכנית הלימודים של ארבע שנים אינה מספיקה בכדי להכין את התלמידים לשמש כעורכי־דין, ביחוד כאשר אין בדעת השלטונות לפגוע במקצועות העזר הנלמדים בבית הספר, כגון לשונות זרות, רטוריקה, תורת החשבון ועוד.

מהנהלת בית הספר מסרו לסופרנו כי אין הם מתפלאים על צעד זה, שהיה צפוי מראש, ביחוד עכשיו, לאור המדיניות של הסדרת מערכת החוק והמשפט בכל רחבי המדינה. זה יקשה אמנם על בית הספר, שאינו מוכן לכך, אבל ההנהלה בטוחה שיצליחו להתגבר על הקשיים.

קיסר ביצנץ ילחם ב... מדרש אגדה

תגרה בבית-הכנסת בגלל תרגום תורה

קונסטנטינופול. — ה־שבת פרצה תיגרה בבית הכנסת הגדול אשר בשוק המתכת, שהוא מרכז ה־יהודים בבירת ביצנץ. ה־תיגרה פרצה לאחר שאחד המתפללים, תיודורס בן אנאטוליוס, מעשירי הע־דה, התחיל לקרוא את הפרשה בלשון יוון.

רב תנחום הקפדוקי הפסיקו ואז קם שאון רב שאי אפשר היה להת־גבר עליו. קבוצת תלמידי חכמים צעירים התפרצו לבימה והורידו בכוח את תיאודורוס. כנגדם יצאו צעירים אחרים. לגודל החרפה הד־עיק מישהו שוטרים ממשמר העיר והם הפרידו בין הנצים.

כפי שנודע הגישו מצדדי התרגום תלונה לכס המשפט של הקיסר ובו תביעה להרשות לתרגם את דברי התורה ליוונית בשביל אלה מבין הקהל (וביחוד הנשים) אשר אינם שומעים את לשון המקרא. הם תוב־עים להכריז על תרגום השבעים כעל תרגום רשמי מוכר על ידי המלכות ובכך לתת תוקף רשמי לקריאה בו.

עצם הפניה לערכאות של גויים בענין זה הגבירה את חמתם של מתנגדי הקריאה בתרגום והם מת־כוננים להכריז חרם ונדוי על „המת־יוונים החדשים".

לסופרנו נודע ממקור מהימן שלא זו בלבד שהקיסר יתיצב לצד ה„מת־יוונים", אלא שבנוסף לכך יש בדע־תו להטיל איסור על הפירוש האגדי הניתן לתורה במדרשים.

הקיסר יוסטיניאן סבור שהמדרש הוא כלי־נשק אדיר לחיזוק היהדות ולמלחמה בנוצרות, והוא נתחבב מאד על היהודים.

כסף מטהר עדותו של יהודי

אלכסנדריה. — בעיה מעניינת שנתעוררה לפני כשבוע בבית המש־פט העירוני, נפתרה אתמול על ידי השופט העירוני הראשי. הבעיה היתה בקשר לכשרות עדותו של יהודי בבית משפט, שניתנה כנגד נוצרי.

המשפט החל לפני כשבוע, כנגד הסוחר העשיר גריגוריוס, סוחר עבדים וכן סוחר במוצרים אפרי־קיים שונים. הוא נאשם באי־תש־לום מסים עירוניים ובמסירת ידי־עות כוזבות על היקף מסחרו לשם הערכת המסים. בזמן המשפט נקרא להעיד סוחר יהודי עשיר, פריגורי בן חליפה, שבתקופה הנידונה עמד בקשרי מסחר עם גריגוריוס.

עורך הדין של גריגוריוס התנגד לשמיעת עדותו של היהודי, בהסתמ־כו על הוראה המתירה ליהודים להופיע כעדים רק במשפט אשר בו שני הצדדים הם יהודים. כאשר הנאשם הוא נוצרי, טען עורך הדין, אין לקבל עדות של יהודי.

בא כח המועצה העירונית טען כנגדו כי כאשר המשפט נוגע בפני־עה בחובות כלפי המדינה, אפשר לקבל גם עדות יהודי, כי „במקרה זה אין היהודי צד מעונין, ולכן אין לחשוש שישקר בעדותו. ונוסף על כך הרי עלול נוהג זה של אי קבלת עדות יהודים לפגוע בקופת המדי־נה".

המחלוקת הובאה בפני השופט העירוני הראשי, אשר פסק אתמול כי במקרה של משפטי מיסים, העלולים לפגוע בקופת הציבור, מותר לקבל עדות של יהודים.